

בבא קמא נ"ב

המוכר בית לחברו כיון שמסר לו אמר רבי יהושע בן לוי, המוכר בית לחברו כיון מפתח כמו שאמר לך חזק וקני שמסר לו מפתח קנה. שואלת הגמרא, למה צריך את מסירת המפתח, הרי במקרה וקנה את הבית בכסף שהכסף יקנה, ואם קנה אותו בחזקה שיקנה על ידי החזקה? עונה הגמרא, שהוא קנה את הבית בחזקה, ובכל חזקה המוכר צריך לומר 'לך חזק וקני'. וכיון שמסר את המפתח, נחשב כמו שאמר 'לך חזק וקני'.²⁹⁸

המוכר עדר לחברו כיון שמסר לו אמר ריש לקיש משם רבי ינאי, המוכר עדר לחברו, משכוכית קנה כיון שמסר לו את ה'משכוכית' המושך את כל העדר קנה את כל העדר. שואלת הגמרא, באיזה קנין הוא קנה את העדר, אם הוא קנה אותו במשיכה כשהכישה במקל ורצה לפניו, יקנה את הבהמות במשיכה ומדוע צריך למסור את המשכוכית. ואם קנה במסירה,²⁹⁹ שתיקנה לו במסירה? אומרת הגמרא, שהוא קנה במשיכה. ולמרות שבכל מקום שקונים במשיכה צריך לומר 'לך משוך וקני', כיון שמסר לו את המשכוכית כמו שאמר 'לך משוך וקנה'.

שואלת הגמרא, מה היא 'משכוכית'? וכאן תרגמו מהי 'משכוכית' שמשכוכית היא 'קרקשתא', זוג שמקשקש וכל העדר הולך אחריו. רבי יעקב אומר, העז ההולכת בראש העדר. כמו שאותו גלילי דרש לפניו³⁰⁰ רב חסדא, כאשר הרועה כועס על הצאן, הוא מסמא את עיני העז ההולכת בראש העדר, וכשהיא נכשלת כל העדר נכשל אחריה. והוא משל לזמן שהקדוש ברוך הוא מעניש את שונאיהם של ישראל, שם להם מנהיגים שאינם מהוגנים.³⁰¹

משנה

מי שהשתמש בבור וכסוה, ונתן לאדם שני להשתמש בו ובא ומצאו מגולה³⁰², אם לא כסוה השני חייב³⁰³. כסוה כראוי³⁰⁴ ונפל לתוכו שור או חמור ומת פטור. לא

298 רשב"ם בב"ב מפר בגדר ונעל כל שהוא בנכסי הגר, שנעל הוא שקבע מנעול בדלת אבל סגירת הדלת אינה חזקה. ורק כשמשיכיר או מוכר לחברו בית מסירת המפתח על ידי המשכיר והמוכר קונה. וקשה לר"י שכאן נראה שמסירת המפתח אינה קונה אלא היא כמו שאמר לך חזק וקני. ומסירת המפתח מועילה לענין בדיקת חמץ מפני שמי שהמפתח בידו צריך לבדוק כיון שהוא זה שיכול להכנס לבית. ועל מה שרשב"ם פירש שנעילת הדלת אינה קונה קשה מכמה מקומות. והתוס' סובר שנעילת הדלת קונה ואינה דומה למבריא ארי. מפני שבמה שהוא נועל את הדלת בפני כל אדם מוכח שהבית שלו. תוס'.

299 ברשות הרבים או בחצר שאינה של שניהם שמישיכה אינה אלא בסימטא או בחצר של שניהם. רש"י.

300 מהרש"ל ע"פ רש"י בכמה מקומות.

301 רש"י.

302 כגון שהכיסוי התליע או נשבר, רש"י.

303 והגמרא מפרשת עד מתי הראשון פטור אבל אם הראשון לא כסוה שניהם חייבים.

304 הגמרא מסבירה כיצד נפל. רש"י.

כסהו כראוי ונפל לתוכו שור או חמור ומת חייב.

נפל לתוכו שור חשו"י חייב בן בת שור שעבר ליד בור ומקול הפטיש של חופרי הבור עבד ואמה פטור.

שעלה מהבור נבהל השור ונפל לבור, בעל הבור חייב אפילו שהשור פקח. ואם נפל לאחריו, בעל הבור פטור. נפל לתוכו שור והעול ומחרישה ונשתברו, או חמור ובגדיו ומרדעת שעל גבו ונתקרעו, חייב על הבהמה ופטור על הכלים. נפל לתוכו שור חרש שוטה וקטן חייב, בן או בת עבד ואמה פטור. אף על גב שהבן והבת שנפל לבור הם קטנים ולא שייך לומר בהם שהיה להם להשגיח, מפני שבור פטור על האדם מגזירת הכתוב "שור או חמור" שור ולא אדם חמור ולא כלים.

גמרא

עד מתי הראשון פטור והשני חייב שואלת הגמרא, עד מתי הראשון נפטר וכל החיוב מוטל רק על המשתמש השני? רב אמר, עד שהראשון יבוא וידע שהבור נתגלה, ומכאן והלאה החיוב מוטל על שניהם. ושמואל אמר, תוך כדי זמן שיודיעו לו, אף על גב שהראשון לא ראה שהבור מגולה הוא חייב בחלקו³⁰⁵. ורבי יוחנן אמר, בכדי שיודיעוהו³⁰⁶ וישכור פועלים ויכרות ארזים ויכסנו, ועד שיעבור זמן זה אינו חייב³⁰⁷.

למדנו במשנה שאם כסהו כראוי ונפל לתוכו שור או חמור ומת פטור. שואלת הגמרא, אם כסהו כראוי כיצד השור נפל? אמר רב יצחק בנו של³⁰⁸ רבה בר בר חנה, שהכיסוי התליע מתוכו.

הספק בכיסה בכיסוי ראוי לשורים וגמלים ערערו אותו ונפל בו שור לעמוד לפני שוורים, ואינו יכול לעמוד בפני גמלים. ובאו גמלים ועשו אותו רעוע ואחר כך באו שוורים ושברו את הכיסוי הרעוע ונפלו לבור³⁰⁹. שואלת הגמרא, כיצד מדובר? אם מצויים שם גמלים הרי הוא פשע בכך ששם מכסה שאינו עומד בפני גמלים. ואם לא מצויים שם גמלים הוא אנוס. ואומרת הגמרא שהספק הוא במקום שגמלים מצויים לפרקים. האם אומרים כיון שגמלים באים לפעמים היה לו להעלות בדעתו שהגמלים יכולים לשבור את הכיסוי, או שהוא אנוס כיון שבשעה שכיסה את הבור לא היו במקום

305 לפי הלשון הראשון הראשון ברש"י הראשון חייב בחלקו אם הודיעוהו שהבור מגולה אע"פ שלא ראה, ולפי לשון אחר אפ' ראהו פטור עד שיודיעוהו. התוס' מפרש אפ' שיצא הקול אינו חייב ע"י שמיעת הקול עד שיודיעוהו

306 גירסת הרמב"ם הרא"ש והטור שידע. הגהות הגר"א.

307 אבל שני שבא והשתמש לא נותנים זמן זה אלא עליו להושיב שם שומר. תוס'.

308 ע"פ סדר הדורות.

309 אבל אם גמלים נפלו לבור אין ספק שחייב שהרי לגבי גמלים הוא פושע. רש"י. מפני שאפ' אם לא מצויים גמלים יש לחשוש שיבואו גמלים ממקום אחר ויפלו אבל אין לחשוש שגמלים יערערו את הכיסוי ואחר כך יפלו בו שוורים. תוס'.

כסהו כראוי לשוורים ולגמלים והתליע מתוכו ומביאה הגמרא ראייה ממה ששנינו במשנה, כסהו כראוי ונפל לתוכו שור או חמור ומת פטור. אם הוא כסהו כראוי לשוורים וכראוי לגמלים, כיצד נפל לתוכו? אלא הוא כסה כראוי לשוורים ולא כראוי לגמלים. ואם הגמלים מצויים שם הוא פושע ומדוע הוא פטור? ואם לא מצויים גמלים, הוא אנוס והוא דבר פשוט ללא כל חידוש? אלא לכאורה מדובר במקום שגמלים מצויים לפרקים, ובאו גמלים ועשו אותו רעוע. ואחר כך באו שוורים, ושברו את הכיסוי הרעוע ונפלו לבור. הרי שכאין כעת גמלים מצויים, הוא אנוס ופטור. דוחה הגמרא, מדובר כשכסהו כראוי לשוורים וכראוי לגמלים. ולא קשה כיצד השור נפל מפני שהכיסוי התליע מתוכו, כרב יצחק בנו של רבה בר בר חנה.

לא כסהו כראוי ונפל לתוכו שור ומביאה הגמרא ראייה ממה ששנינו במשנה, לא כסהו או חמור ומת חייב כראוי ונפל לתוכו שור או חמור ומת חייב³¹⁰. אם הוא כיסהו לא כראוי לשוורים ולא כראוי לגמלים מה החידוש בכך שהוא חייב? אלא כראוי לשוורים ולא כראוי לגמלים. ואם מצויים שם גמלים הרי הוא פושע, ואם לא הרי הוא אנוס. אלא שהגמלים באים לשם לפרקים ובאו גמלים וערערו את הכיסוי ובאו שורים ונפל שם שור. וראייה שהוא פושע מפני שהיה לו להעלות בדעתו שיבואו לשם גמלים. דוחה הגמרא, מדובר כשכיסה שלא כראוי לשוורים, ושלא כראוי לגמלים³¹¹, ומצויים שם גמלים. ולא קשה הרי הוא פושע והדבר פשוט, מפני שהמשנה שנתה בסיפא לא כסהו כראוי, אגב מה ששנתה ברישא כסהו כראוי.

ויש אומרים, שהגמרא לא הסתפקה כשבאו גמלים וערערו את הכיסוי. כיון שלפעמים באים למקום גמלים הוא פושע. והספק הוא כשכסהו כראוי לשוורים ולא כראוי לגמלים. ובמקום מצויים גמלים. והכיסוי התליע מתוכו ולא עורער על יד גמלים. האם אומרים 'מיגר', מתוך שהוא פושע לגבי גמלים הוא פושע גם לגבי התלעה, או שלא אומרים מתוך שהוא פושע לגבי גמלים הוא פושע גם לגבי התלעה³¹².

310 תוס' מקשים הרי בתחילה רצו להוכיח מהרישא שפטור, ואם כן הסיפא נשנתה אגב הרישא וכיצד באים להביא ראייה מהסיפא! וי"ל שבתחילה אמר איידי משום שלא יכל לומר טעם אחר, אבל כעת אפשר לומר שיש בסיפא חידוש ולא אומרים איידי. תוס'.

311 על פי הגהות הב"ח.

312 התוס' הקשו מדוע לא אומרים תחילתו בפשיעה וסופו באונס חייב. וריב"א מפרש שבתחילתו בפשיעה וסופו באונס חייב רק אם האונס בא מחמת הפשיעה. והרי גם אם היה מכוסה כראוי לשוורים ולגמלים הכיסוי היה מתליע מתוכו. וכן אמרו בפרק המפקיד, מלאך המוות מה לי הכא ומה לי התם. וקשה ממה שאמרו בנפרצה בלילה, כותל רעוע כי חתרה אמאי פטור. והרי האונס לא בא מחמת הפשיעה! וי"ל שאם הכותל היה בריא לא היתה יכולה לחתור. וריב"ם פירש בשם רב אלפס שלאביי חייב אפ' אם האונס אינו בא מחמת הפשיעה.

כסהו כראוי לשוורים ולגמלים
פטור

ומביאה הגמרא ראייה ממה ששנינו, כסהו כראוי
ונפל לתוכו שור או חמור ומת פטור. ואמר רב יצחק

בנו של רבה בר בר חנה על המשנה שהכיסוי התליע מתוכו. אם מדובר שכיסה כראוי לשוורים כראוי לגמלים, מה היה לו לעשות, ופשוט שהוא פטור. אלא שכיסה כראוי לשוורים ולא כראוי לגמלים, ומצויים גמלים במקום. ומהמשנה שאומרת שהוא פטור יש ראייה שלא אומרים 'מיגר' שהוא פושע לענין גמלים הוא פושע גם לענין התלעה. דוחה הגמרא, מדובר שכיסה כראוי לשוורים וכראוי לגמלים, והכיסוי התליע מתוכו ונפל בו שור או חמור ולכן פטור. והחידוש הוא, שלא אומרים שהוא היה צריך לנקוש על הכיסוי כדי לבדוק אם הוא לא התליע מתוכו.

לא כסהו כראוי חייב נשנה אגב הרישא ומביאה הגמרא ראייה ממה ששנינו, לא כסהו כסהו כראוי ואין ראייה שאומרים מיגר כראוי ונפל לתוכו שור או חמור ומת חייב. ולכאורה אם כסהו שלא כראוי לשוורים ושלא כראוי לגמלים, פשוט שהוא חייב. אלא שכיסה כראוי לשוורים, ושלא כראוי לגמלים. אם מצויים גמלים הוא פושע, ואם לא מצויים גמלים הוא אנוס. אלא מדובר במקום שמצויים גמלים והכיסוי התליע מתוכו. וראייה שאומרים 'מיגר' שהוא פושע לענין גמלים הוא פושע גם לענין התלעה. דוחה הגמרא מדובר שכיסה לא כראוי לשוורים ולא כראוי לגמלים, במקום שמצויים גמלים. ובאו גמלים וערערו את הכיסוי ובאו שוורים ונפלו בבור, וחייב משום שהוא פושע. והטעם שאמרה זאת המשנה אגב הרישא שכתבה 'כסהו כראוי'.

ומביאה הגמרא ראייה ממה ששנינו, נפל לתוכו שור חרש שוטה וקטן סומא ומהלך בלילה חייב. פקח ומהלך ביום פטור. ומדוע לא נאמר 'מיגר' שהוא פושע לענין שור חרש הוא פושע לענין שור פקח. אלא מכאן ראייה שלא אומרים 'מיגר' כזה.

